

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Præsumptio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

his laborantem. Tactus ergo Spiritus sancto intrinsecus B. Bernardus, dixit coram omnibus laborantibus. *Eis frater, age quod agis, nullum aliud post hanc vitam purgatorum sustinebis.*

VIDE. V. *Acedia. Colloquia otiosa. Curiositas. Immorificatio passionum. Inconstantia. Otium. Procrastinatio. Tepiditas.*

PRÆSUMPTIO.

Remedia contra presumptionem

I. REMED. Considera oracula diuini verbi sacris litteris consignata. Verbum enim diuinum reprehendit præsumptionem de misericordia diuina & propriis donis, & ab ea dehortatur. *Ne dixeris,* ait apud Ecclesiasticum, *peccanti, & quid mihi accidit triste? altissimus enim est patiens redditor.* De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas. *Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.* Misericordia enim & ira ab illo cito proximant. Et apud Ecclesiasten. *Quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore villo filii hominum perpetrant mala.* Et apud Ieremiam. *Maledictus homo, qui confidit in homine.* Et apud Apostolum. *Andiuisti bonitatis Dei & patientia & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam bonitas Dei ad penitentiam te adducit? 2. docet Deum esse misericordem & iustum, ac præsumentes de se derelinquere.* Ut in Psalmis. *Misericordiam & iudicium,* ait, *Dauid, cantabo tibi Domine.* Et, *Honor regis iudicium diligit.* Tu parasti directiones, iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti. Et in historia ludith totus populus fidelis sic orat. *Ostende Domine, quoniam non derelinquis præsumentes de te, & præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes humilias.* 3. vbi que commendat nobis timorem, humilitatem, & diffidentiam nostri. *Beatus homo,* ait Salomon, *qui semper est pauidus.* Et Paulus. *Noli alium sapere sed time.* Et Ecclesiasticus. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Et Salomon. *Qui confidit in corde suo stultus est.*

Eccli. 5. 4.
Eccli. 8. 11.
Ier. 17. 5.
Rom. 2. 4.
Psal. 100. 1.
Psal. 98. 4.
Iud. 6. 15.
Prou. 28. 14
Rom. 11. 20.
Eccli. 3. 21.
Prou. 28. 26.
Tert lib. de poenit.

II. REMED. Considera sententias priscorum Patrum, TERTULLIANVS Audientes optare intinentionem, non præsumere oportet. *Qui enim optat, honorat: qui præsumit, superbit. in illo verecundia, in isto petulantia apparet. ille satagit, hic negligit. ille mereri cupit, at hic vt debitum sibi repromittit: ille sumit, hic inuadit.* Et paulo post. *Præsumptio inuerecundia portio est: inflat petiorem, despicit datorem. Itaque decipit nonnunquam. Ante enim quam debeat, repromittit, quo semper is qui est præstaturus, offenditur.* CYPR. *Ita nobis spiritualis fortitudo collata est, vt prouidos, non nos præcipites tueatur: vt illos munit, qui renunciant importunitatibus delictorum, non eos qui se magis importunis delictis immergunt, &c. Sicut Spiritus san-*

Cypr. ge. singu lar. clericorum

- Eccli. 1. 27.** Etus iam tunc per Salomonem locutus est, dicens. *Amans periculum, in ipso periet. Nao quam nisi precipitatus exercitus cecidit, qui audis facere, Ducis vel Imperatoris sus dispositiones irrupit. Multo magis per peritiam erogat fortitudinem, qui sine armis doctrinae magistri spiritus presumpserit triumphare, cum dicat. Va, qui per presumptionem suam aliquid faciunt.* **HIERONIMVS** ad Demetriadem, de virginitate seruanda. *Bonum est obedire maioribus, parere perfectis, et post regulas Scripturarum vite suae tramitem ab aliis discere, nec praepceptore vti pessimo, scilicet presumptione sua.* Et in Daniele ad verba. *forfan ignoscet Deus delictis tuis, &c.* Cum beatus Dan el praescius futurorum de sententia Dei dubitet, remittentiam faciunt, qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur. **AUGUSTINVS** de Trinitate. *Duo sunt quae in errore hominum difficilime tolerantur: presumptio priusquam veritas pateat: et cum iam patuerit, praesumpta de se ipso fallacia.* A quibus duobus vitiis nimis inimicis inuentioni veritatis et tractationi sanctorum sanctorum q. librorum, si me Deus defenderit, &c. Et in psalmos *Videte, verum de vlla re praesumendum sit homini, quando nec de iustitia praesumendum est. Iam videte, vbi iaceant praesumentes de diuitiis, de viribus corporis, de nobilitate generis, de dignitate seculi: si quis de ipsa iustitia tanquam sua praesumpserit, cadit.* Et in Ioannem *Ex utroque homines periclitantur, et sperando, et desperando, contrariis rebus, contrariis afflictionibus. Sperando qui decipitur? Qui dicit. bonus est Deus, misericors est Deus, factam quod mihi placet, quod libet, laxem habenas cupiditatibus meis, implens desideria animae meae. Quare hoc? quia misericors est Deus, bonus est Deus, mansuetus est Deus. Spe isti periclitantur. Desperatione autem, qui cum inciderint in gravia peccata, putantes sibi non posse iam ignosci penitentibus, et statuente se ad damnationem sine dubio destinatos, dicunt apud semetipsos. Iam damnandi sumus, &c. Metuendum est, ne te occidat spes, et cum multum speras de misericordia incidat in iudicium, &c.*
- Greg. lib. 33. c. 15.** **GREGORIUS** in Moralibus *Neque ita iustitiam timeat peccator, ut nulla spei consolacione conualescat: neque ita confidat de misericordia, ut adhibere vulneribus suis digna penitentiae negligat medicinam, sed quem praesumit sibi peccare parcere, semper etiam cogitet et districte iudicare.* Et in libros Regum. *O quanti sunt adhuc imitatores Hebr, qui cum minantem sibi omnipotentem Deum quotidie de sacro eloquio sentiunt, et tamen hominibus displicere trepidant, et diuina indignationis minas incurrere non formidant, et dum inimicitias hominum velut implacabiles metuunt, de Dei misericordia etiam peccando confidunt. Sed inordinata fiducia apud omnipotentem Deum vana est: et locum habere potest, indulgentiae vero obtinere non potest.* **BERNARDVS** in sermone de ligno, faeno et stipula. *Nisi quam esse securitas, nec in caelo, nec in paradiso, nec in mundo, nam de caelo angelus, de paradiso Adam, de schola Christi Iudas excidit. Non locus sed homines locum sanctificant.*
- III. REMED.** est Timor Domini. Deus enim misericordiam suam, non peccantibus aut praesumentibus, sed timentibus eum promittit, iuxta illud. *Corroborauit misericordiam suam super omnes timentes se. Quomodo miseretur*
- Id in Psal. 58.**
- Id in c. 4.**
- Aug. in lib. 2. c. 1.**
- Ad tract. 33.**
- Id in c. 3. lib. 3.**
- Psal. 102. 11.**

misertetur pater filiorum, misericors est Dominus timentibus se, Et iterum Non est inopia timentibus eum. Vnde TERTULLIANVS in libro de cultu feminarum. Quis præsumit, minus veretur, minus præcauet, plus periclitatur. Timor fundamentum salutis est: præsumptio impedimentum timoris. Utilius ergo, si speremus nos posse delinquere, sperando enim timebimus, timendo cauebimus, cauendo saluemur. contra, si præsumamus, neque timendo, neque cauendo, difficile saluemur. Qui securus agit, non est sollicitus, non possidet tutam & firmam securitatem. At qui sollicitus est, is verè poterit esse securus. Hoc antidotum præscripsit B. GREGORIUS Gregoriz cubiculariz Augustæ, quæ optabat suorum peccatorum remissionem ipsi reuelari, dum ita respondet. Rem & difficilem, et inuilem postulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui reuelatio fieri debeat: inuilem vero, quia secuta de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum iam in die vite tue ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ dies, quotusque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare. Certe Paulus Apostolus iam ad tertium cælum ascenderat: in paradysum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non liceret, & tamen adhuc trepidans dicebat. Castigo corpus meum, & seruicium subiecto, ne forte alijs prædicans, ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui iam ad cælum ductus: & iam timere non vult, qui adhuc in terra conuersatur? Perpende dulcissima filia, quia mater negligentia solet esse securitas. Habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scriptum est enim. Beatus vir, qui semper est pauidus. Et rursus scriptum est. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Psal. 33. 20.
2. Cor. 12. 4.
1. Cor. 9. 27.
Prou. 28. 14.
Psal. 111.

IV. REMEDIUM. Humilitas. Vnde CYPRIANVS de singularitate Clericorum. Vtilius est infirmum se homo cognoscat, ut fortis existat, quam fortis videri velit, & infirmus emergat. De qua re præsumptores obiurgat Apostolus dicens. Si quis putat se aliquid esse, cum nihil sit, se ipsum implanat. Pro certo implana- tor proprius suam animam decipit, qui non cauendo contraria noxijs rebus semetipso commiserit. Et AVGVSTINVS de sermone Domini in monte. Quil ergo dicit Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Legimus scriptum de appetitione rerum temporalium. Omnia vanitas, & præsumptio Spiritus. Præsumptio autem Spiritus audaciam & superbiam significat. Vulgo etiam magnos Spiritus superbi habere dicuntur, & recte, quandoquidem Spiritus etiam ventus vocatur. Vnde scriptum est. Ignis grandis, nix, glacies, Spiritus procellarum. Quis verò nesciat superbos inflatos dici, tanquam ventos distentos? Vnde est etiam illud Apostoli. Scientia inflat, caritas verò edificat. Quæ propter recte hic intelliguntur pauperes Spiritu, humiles & inermes DEVM, id est, non habentes instantem Spiritum. Nec aliunde omnino incipere oportuit beatitudinem, siquidem peruentura est ad summam sapentiam. Initium autem sapientie timor Domini. Quoniã & e contrario, initium ois peccati

Cypri
Gal. 6. 3.
Aug. lib. 1. c. 26.
Eccli. 6. 9.
Psal. 14. 8. 8.
1. Cor. 8. 1.
Eccli. 1. 16.
Psal. 110. 10.
Eccli. 10. 15.

Fff a superbia

Beza. serm. 11.

Superbia scribitur. Vnde B. BERN. exponens psalmum. Qui habitat in adiutorio, docet proximum lapsum in voraginem præsumptionis provenire ex defectu humilitatis, Nolo, inquit, ignorare vos fratres, quoniam modoboscendatur, imo cadatur in illas. Primus enim gradus descensionis huius, dissimulatio propria infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis, dum sibi parcens, sibi blandiens, persuadens homo se aliquid esse, cum nihil sit, iam ipse se seducit. Secundus gradus, ignorantia sui. Vbi enim in primo gradu inutilia sibi consuerit perizonata foliorum, quid sperabit, nisi ut vulnera testis non videat, præsertim cum ad hoc solum texerit, ne videat. Ex hoc tandem fit, ut etiam alio reuelante, vulnera non esse contendat conuersus in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Atque hic qui lem tertius gradus est admodum vicinus, imò contiguus præsumptioni. Quid enim mali iam altitare videtur, qui præsumit et de se sere? Huc pertinet diffidentia sui, quæ est, primus quasi humilitatis actus, de qua integrum libellum scripsit FRANCISCUS Arias Societatis nostræ Theologus, lectu dignissimum.

Aug. in Psal. 85.

V. REMED. Præsumptio, vel confidentia in solo Deo, EST. AVOSTINI, dum exponit verba illa Psalms. Inclina Domine aurem tuam & exaudi me quoniam egenus & inops ego sum. *Videte, inquit, quia meritis exauditionis suæ, id est, quo exaudiretur in eo posuit, ut diceret. Quoniam egenus & inops ego sum. Observa, ne non sis egenus & inops: si non fueris, non exaudiris. Quæ quid est circa te, vel in te, unde possis præsumere, abice à te, & tota præsumptio tua DEVS sit: illius indigens esto, ut in ipso implearis. Quicquid enim aliud habueris sine ipso latius, inanis eris. Exemplum huius præsumptionis illustre commemorat S. Augustinus in libro 50. homiliarum de David, qui cum Goliath provocasset populum Israeliticum ad monomachiam, ausus est non præsumens, inquit, de viribus suis, sed in nomine Dei sui procedere aduersus eum. Nec rex Saul abnuuit. Intellexit cum videret audentem puerum, aliquid in eo diuinitatis esse, nec illam tenera ætate sue diuino instinctu talia posse præsumere. Libenter accepit, processit aduersus Goliath. In omnibus ergo, qui erant in ea parte, unde procedebat David, non erat præsumptio nisi de Deo: in illis autem tota spes in vnus hominis viribus. Sed quid est homo, nisi quod in isto psalmo cecinit. Homo vanitati assimulatus est, dies eius velut umbra prætereunt. B. GREGORIUS quoque hanc præsumptionem de solo Deo laudauit, cum exposuit verba illa IOB. Et osculatus sum manum meam, ore meo. Sancti, inquit, viri sciunt post primi parentis lapsum de corruptibili stirpe se editos, & non virtute propria, sed præueniente superna, gratia ad meliora se uerba vel opera commutatos, & quicquid sibi mali inesse cognoscunt, de mortali prope sentiunt meritum: quicquid verò in se boni inspiciunt, immortalis gratiæ cognoscunt donum, &c. Beatus ergo Iob, quia sic bona, quæ operatus est, narrat, ut tamen hæc sua operationi non tribuat, sed ad auctoris laudem recurat, manum suam ore suo osculatus fuisse se denegat: ac se patenter dicat. Ego me a opera tanquam mea non proficere, quia auctoris sui gratiam negare conuincitur, quisquis sibi erit tribuit quod operatus. I. n. c. p. 11. III.*

Psal. 143. 4.
Greg. 12. mor.
c. 10.

Id hom. 31.

tinus subdit. Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum. Liqueet etenim, quæ illum negat, cuius d' sp'ctâ gratia sibi vires boni operis arrogat. Quod recte quoque & iniquitas maxima vocatur: quoniam omne peccatum, quod ex infirmitate est, spem nequaquam perdit, quia à superno iudice veniam requirit. Præsumptio autem virtutis propriæ tanto grauius in desperatione est, quanto longius ab humilitate.

VI. REMED. Pœnitentia non dilata. Est contra præsumptionem de misericordia diuina, quæ est peccatum in spiritum sanctum. Ecclesiasticus ait. Ne dicas. Misericordia Domini magna est, &c. non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius & in tempore vindictæ disperdet te. **AVG.** in libro 50. homiliarum. Si quis positus in vltima necessitate ægritudinis suæ voluerit accipere pœnitentiam & accipit, & mox reconciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus, quod petit, sed non præsumimus, quia bene hinc exit. Agens pœnitentiam & reconciliatus cum sanus est, & postea bene vtuens, securus hinc exit. Agens pœnitentiam ad vltimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus. Et infra. Vis te dubio liberare, vis quod incertum est euadere? age pœnitentiam dum sanus es, & inuenierit te nouissimus dies, curre vt reconcilieris: si

Eccli. 5. 4.

Aug. hom. 41.

Fug. 2.

fic agis, securus es. **FVLGENTIVS** de fide ad Petrum diaconum. Nullus hominum debet sub spe misericordiæ Dei in suis diutius remanere peccatis, cum etiam in ipso corpore nemo velit sub spe futura salutis diutius ægrotare. Tales enim qui ab iniquitatibus suis recedere negligunt & sibi Deo indulgentiã reppromittunt, nonnunquam ita præueniuntur repentino Dei furore, vt nec conuersionis tempus nec beneficium remissionis inueniant. Ideo vnum quemque nostrum sacra scriptura benignè præmonet. Ne tardaueris conuerti ad Deum, &c. Dicit etiam **B. DAVID.** Hodie si vocem eius auertis, nolite obdurare corda vestra. **GREG.** in primum Regum. De omnipotentis Dei misericordiæ ordinatè confidit, qui hoc quod peccando deliquit, pœnitendo corrigit. **B. ISIDORVS** de summo bono. Qui vult de remissione peccatorum securus esse in hora mortis, faciat pœnitentiam cum sanus est. & tunc iniquitatem suam plangat. Sed qui male vixit, & pœnitentiam in hora mortis agit, certum est, quod in summo versetur periculo. Quemadmodum enim eius damnatio est in certa, sic salus illius est dubia.

Eccli. 5. 4.

Psal. 94. 8.

Greg. in c. 3. libri.

Isid. l. 2. c. 13.

VII. REMED. Considera scopum & finem omnium tentationum diaboli esse, vt sub spe protectionis diuinæ peccatorum periculis se obiciat peccator, & ideo Christum quoque hac præsumptione tentauit di. **MARTH.** 4. 6. cens. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Angelis enim suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidam pedem tuum. Proponens nempe exemplum diuinæ misericordiæ & patrocini, cum ait. Angelis suis mandauit de te, vt ex eo præsumeret se præcipitare deorsum. Verè diabolica vox est. Mitte te deorsum, inquit **AMBROSIVS** in Lucam, quæ mentem hominis de gradu altiori mentiorum præcipitare contendit. Simul etiam infirmitatem suam diabolus cum malicia

Marth. 4. 6.

Psal. 90. 11.

Amb. lib. 4. c. 4.

